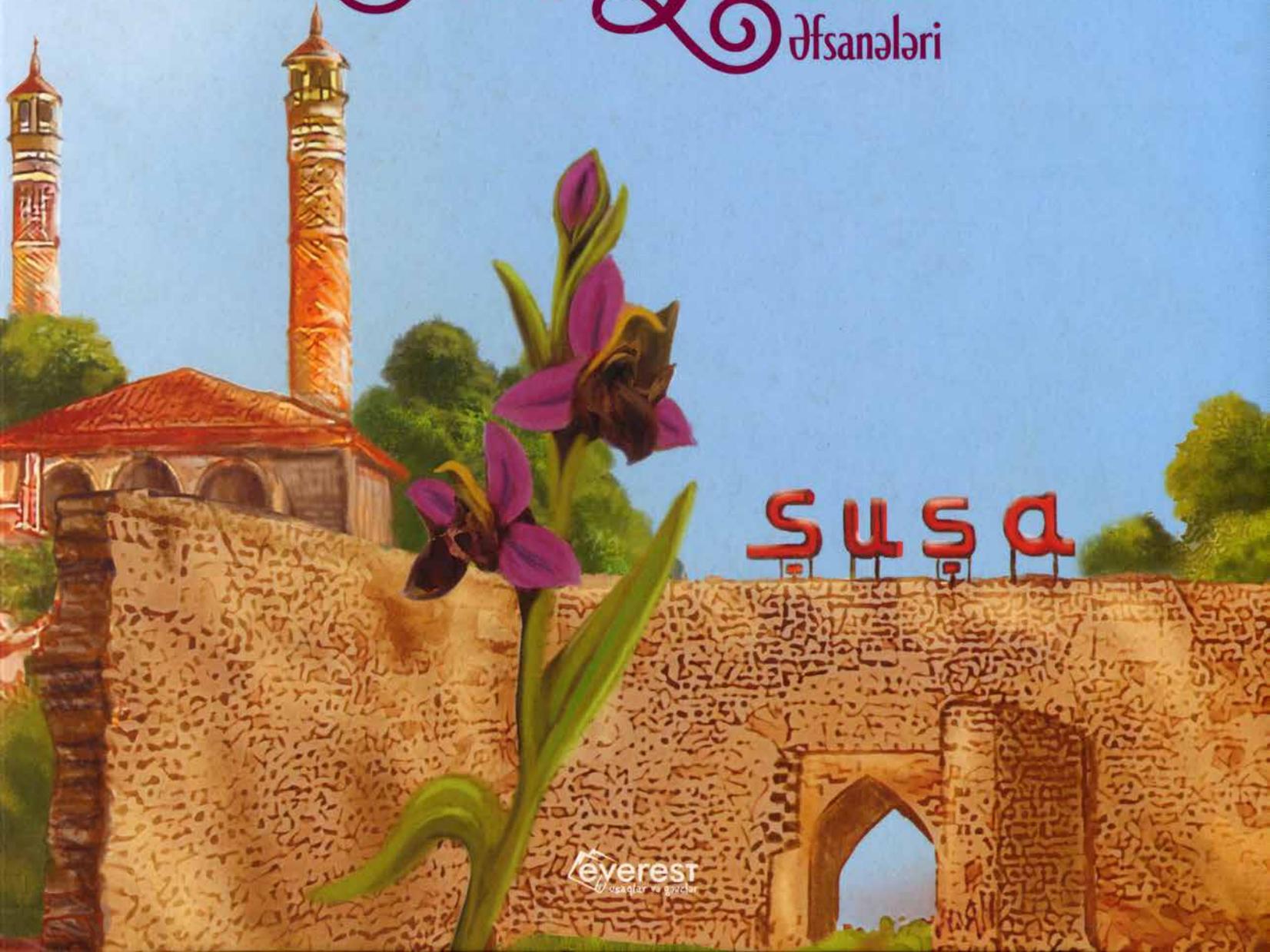

HUMAYUN SEVİNC

Xarı Bülbül

Əfsanələri

Everest
Uşaq və gənclər

Sən mənim köksümdə
çarpan ürəksən...

84 (5 fize)

H 90

Xarıbülbül əfsanələri

(Xarıbülbül haqqında əfsanə və rəvayətlər əsasında hazırlanmışdır.)

Müəllif:

Humayun Sevinc

Nəşriyyat direktoru:

Ramil Rzadə

Buraxılışa məsul:

Ülkər Məmmədova

Baş redaktor:

Solmaz Amanova

Redaktor:

Aidə Cahangirova

Rəssamlar:

İskəndər Məmmədov
Məryəm Məmmədova

Qrafik Dizayner:

Kərim Məhdəvi

1-ci nəşr

ISBN 9789952543988

© Humayun Sevinc

"EVEREST" Nəşriyyat Evi, Bakı, 2022, 48 səh.

HUMAYUN SEVİNC

Xarıbülbül

ƏFSANƏLƏRİ

F. Köçərli adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI
INV. № 121700

everest
uşaq və gənclər

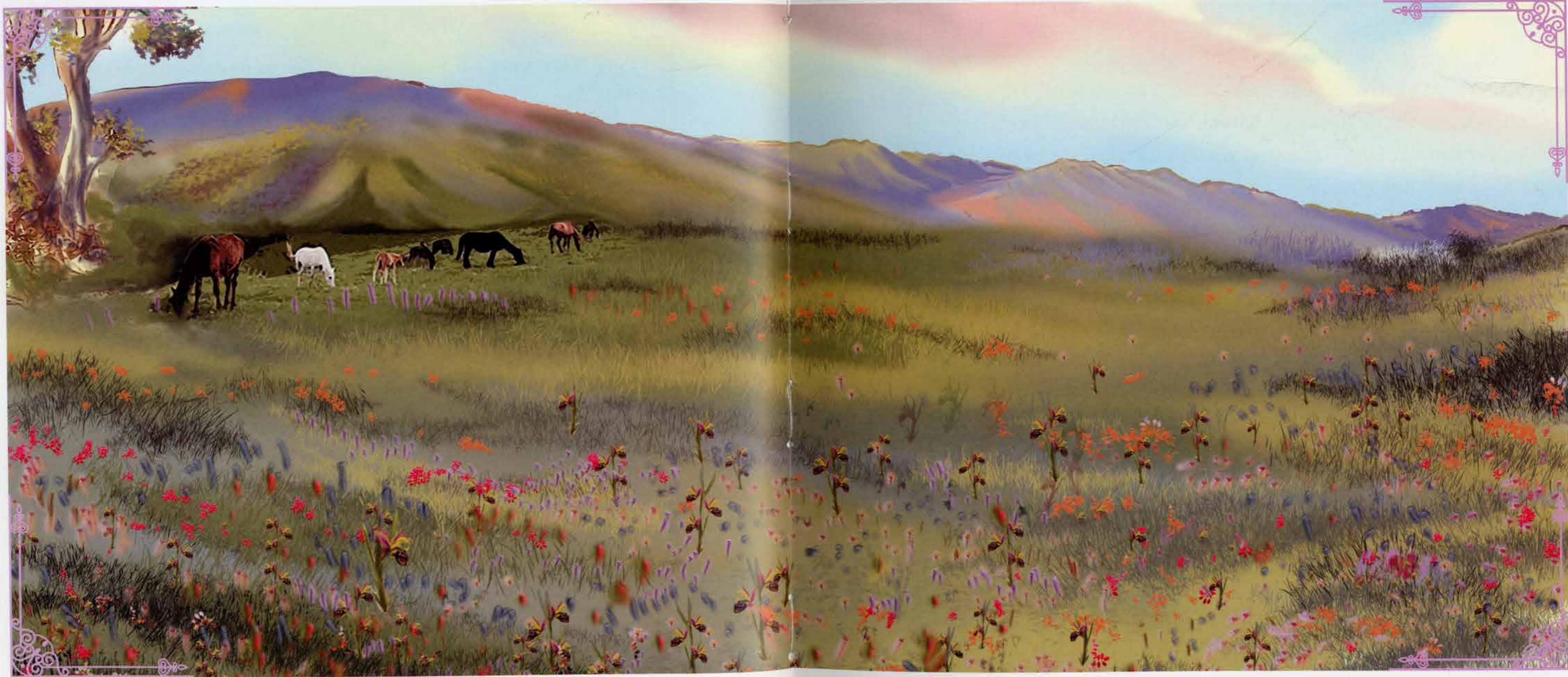
BAKİ - 2022

Sizə qeyri-adi, ecazkar bir gül haqqında danışmaq istəyirəm. Azərbaycanın ayrılmaz parçası olan Qarabağda məşhur bir gül bitir. Adına Xarıbülbül deyirlər. Xarıbülbül gözəl Qarabağı, onun baş tacı Şuşanı özünə məskən seçib. Tanrı Qarabağa bütün ilahi gözəllikləri, nemətləri bəxş edib.

Minilliklər boyu əcdadlarımız bu torpaqlarda yaşadı, yaratdı, savaş apardı. Cavanşir elinin igid oğlu Pənahəli xan Qarabağın ən hündür yamacında, sıx meşəliklər içində uca qüllələr, bürclərlə əhatə olunmuş alınmaz bir qala tikdi. Yer üzünün ən əsrarəngiz, bənzərsiz şəhəri – Şuşa Qarabağın mərkəzi oldu.

Qarabağ nağıllar aləmindəki 40 qapıya bənzər. Hər qapını açanda qarşında bir möcüzə, bir cənnət görərsən. 40-cı qapıya çatanda yaşıl örpəkli Şuşanın sehrinə düşərsən: gül-çiçəkli, kəklikotu ətirli Cıdır düzü, Topxana meşəsi, İsa bulağının zümzüməsi, şırıldayan Çətir şalaləsi...

Qarabağ xanlarının yurdu, muğamın beşiyi, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı olan Şuşa, həm də Molla Pənah Vaqif, Xurşidbanu Natəvan, Üzeyir Hacıbəyli, Bülbül, Xan əmi kimi dahi sənətkarların vətənidir. Şuşa dağlarının gözəli xarıbülbül də bu torpağın nəfəsi, suyu ilə yoğrulub.

Xarıbülbülü Qarabağsız, Qarabağı isə xarıbülbülsüz təsəvvür etmək mümkün deyil. Yazda açılan bu çiçək incə, zərif bənövşəyi ləçəkləri ilə təbiətə bir gözəllik, lətafət gətirir. Xarıbülbül gülünün digər adı Qafqaz qaş səhləbidir (latınca *Ophrys caucasia*). Xarıbülbül səhləbkimilər içində nadir növ olub yalnız Azərbaycanda – Qarabağ torpağında yetişir. İgidlər oylağı Cıdır düzünün, Qızıl Qayanın, Üçmıx dağının bəzəyi olan xarıbülbül doğma Şuşasından savayı heç yerdə bitməz, qol-qanad açmaz.

Bəs niyə bu gülə xarıbülbül deyirlər? Xarıbülbülə bu adı bülbülə bənzədiyinə görə veriblər. Gülün üzərinə sanki bir bülbül qonub. “Xar” isə tikan deməkdir, yəni “sinəsi tikanlı bülbül”. Dünyanın heç bir yerində rast gəlinməyən, adı Şuşa, Qarabağla qoşa çəkilən xarıbülbül haqqında saysız-hesabsız əfsanələr, rəvayətlər dolaşır.

Səhərin gülşən çağında,
Nə gəzirsən bağı, bülbül?!

GÜL VƏ BÜLBÜL

Bir əfsanədə deyilir ki, dünyanın ən gözəl, büllur kimi saf havası, bumbuz bulaqları, zümrüd meşələri, başı buludlara dəyən uca dağları olan cənnət diyarda bir-birinə aşıq bülbüllə gül yaşayırdı. Bülbül hər gün gülün yanına uçub gələr, şirin avazla ona nəğmələr oxuyub cəh-cəh vurardı. Bülbüllə gülün bu xoşbəxtliyindən hamıya pay düşərdi. Ətirli çiçəklər, pərvanələr onlara heyran olar, bu məhəbbəti alqışlayırdılar.

Yalnız külək onları görəndə qəzəbindən coşub-daşar, bülbüllə gülün saf məhəbbətinə, mehribanlığına həsəd aparardı. Bir gün bülbül gülün görüşünə getmək istədiyi zaman bərk külək əsdi. Külək bununla güllə bülbülün görüşünə mane olmaq, gülü bülbülün gözündən salmaq istəyirdi.

Külək öz gücünə həddən artıq güvənirdi. O əsəndə kolları, ağacları yıxıb aşırar, heç kimə və heç nəyə rəhm etməzdi. Bütün canlılar onun qarşısında əyilərdi. Külək də bu gücü ilə qürrələnər, ona ram olmayanları yerlə-yeksan edərdi.

Bu dəfə də külək qəzəbindən var gücü ilə əsməyə başladı. Nəhəng çinarlar, uca sərvlər və salxım söyüdlər onun qarşısında əyilməkdən başqa çarə görmürdülər. Zərif, gözəl ətirli gül isə küləyə təslim olmurdu. Küləyin gücü gülü qorxutmurdu. Gülün iradəsi, yenilməzliyi küləyi heyrətə gətirdi:

- Ey zərif gül, sən hansı cəsarətlə mənə baş əymirsən? Bu qədr gücü hardan alırsan?

Gül məğrurcasına küləyə baxıb dedi:

- Məhəbbətimdən! Məhəbbətin gücü yenilməz olur. Bülbülün saf məhəbbəti məni baş əyməyə qoymaz.

- Baxarıq! Sən məhəbbətini sına, mən də gücümü...

Qəzəblənmiş külək bunu deyib var qüvvəsilə kükrədi. Çiçəklər, otlar, iri gövdəli ağaclar bədxah küləyin gücü qarşısında aciz idilər. Artıq gülün də müqaviməti tükənməyə başlayırdı, çünki o, tək qalmışdı. Əgər bülbül yanında olsaydı...

Külək daha da coşdu. Nəhayət, gülün taqətdən düşüb titrədiyini gördü. Külək qələbəsindən sevinib daha da bərkdən uğuldamağa, ətrafdakı hər şeyi göyə sovurmağa başladı.

F. Köçərli adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI
INV. № 121700

Elə bu anda bülbül uçaraq özünü gülün imdadına yetirdi. Bülbül sinəsini yavaş-yavaş əyilən gülün köksünə söykədi, onun qamətini düzəltdi, əyilməyə qoymadı. Ancaq bu zaman gülün xarı – tikanı bülbülün sinəsinə sancıldı. Bülbülün sinəsinin altı al-qırmızı rəngə boyandı. Bülbül yaralansa da, geri çəkilmədi, öz sevimli gülünü yalnız qoymadı. Məhəbbəti uğrunda özünü fəda edən bülbülün canı gülün ləçəyində donub qaldı...

O gündən güllə bülbül ömürlük bir-birlərinə qovuşdular, bir daha ayrılmadılar. Üvlilikdən, dostluqdan, mətanətdən boy alan gülün adı dillərdə Xarıbülbül olaraq qaldı.

Xarıbülbül fədakarlıq, məhəbbət, sədaqət rəmzinə çevrildi.

“Vətən bağı” al-əlvandır,
Yox içində Xarıbülkül.

VƏTƏN BAĞI

Deyirlər zümrüd meşəli Şuşanın nişanəsi olan xarıbülbülün boy atdığı torpağın havasını udan, suyundan içən heç kim xarıbülbülü unutmaz, ondan ayrı yaşaya bilməzmiş. Elə Xan qızı Ağabəyim ağa kimi.

22

Ağabəyim ağa Cavanşir Şuşanın təməlini qoymuş Pənahəli xanın nəvəsi, Qarabağ xanı İbrahimxəlil xanın qızı idi. Qarabağ xanlarının məskəni Xankəndidə dünyaya göz açmış Ağabəyim ağa savadlı, vətənpərvər, incə ruhlu bir insan olub. Gənc yaşlarından elmə, sənətə böyük maraq göstərir, şərq və Avropa dillərini öyrənirdi. Məşhur şair Molla Pənah Vaqifdən dərs almış Ağabəyim ağa, həm də şeirlər yazırdı.

23

Ağa Məhəmməd şah Qacar Qarabağ xanlığına hücum edib uzun mübarizədən sonra Şuşanı ələ keçirir. Şuşanın təbiətinə, füsunkar gözəlliyinə valeh olan şah çox keçmədən sui-qəsd nəticəsində öldürülür və taxta Fətəli şah çıxır.

Yenidən qan tökülməsin deyər, İbrahimxəlil xan Fətəli şahın istəyini qəbul edərək sevimli qızı Ağabəyim ağanın onunla nikahına razılıq verir. Xan sarayında toy məclisi qurulur. Xanəndələr, sazəndələr çalır-oxuyur, zər-zibalı məxmər, ipək geymiş qızlar Ağabəyim ağanın gözəlliyinin tamaşasına dururlar. Xalılar döşənmiş, zıncırovlu-qotazlı kəcavədə Xan qızı iki yüz atlı ilə Tehrana gəlin köçür.

Ağabəyim ağa sarayın ilk Şahbanusu – baş xanımı seçilir. Dövlət işlərində söz sahibi olur. Krallar, kraliçalar, müxtəlif dövlətlərin səfirləri ilə rəsmi görüşlərdə iştirak edir, məktublaşır. Biliyi, hazırcavablığı ilə böyük hörmət və nüfuz qazanır.

Ağabəyim ağa şahın qızıla qərq olmuş sarayında naz-nemət içində yaşasa da, sonsuz məhəbbətlə bağlandığı Qarabağı, Şuşası üçün çox darıxırdı. Qürbət eldə vətən həsrəti onu bir an belə tərk etmirdi. Qarabağ gözəlinin dərin zəkasına, gözəlliyinə heyran olan Fətəli şah onun könlünü şad etmək üçün soruşur:

– Qarabağa qayıtmaqdan başqa nə arzun varsa, de, yerinə yetirirəm.

Ağabəyim ağa bir qədər fikirləşdikdən sonra deyir:

– Şah sağ olsun! İzn verin, ata evindən gətirdiyim qiymətli daş-qaşlarımı, cehizlərimi satım.

Fətəli şah təəccüblənir:

– Bəs sənın daş-qaşlarını satdığını bilsələr, mənə nə deyərlər? Xalq içində rüsvay olmarammı?

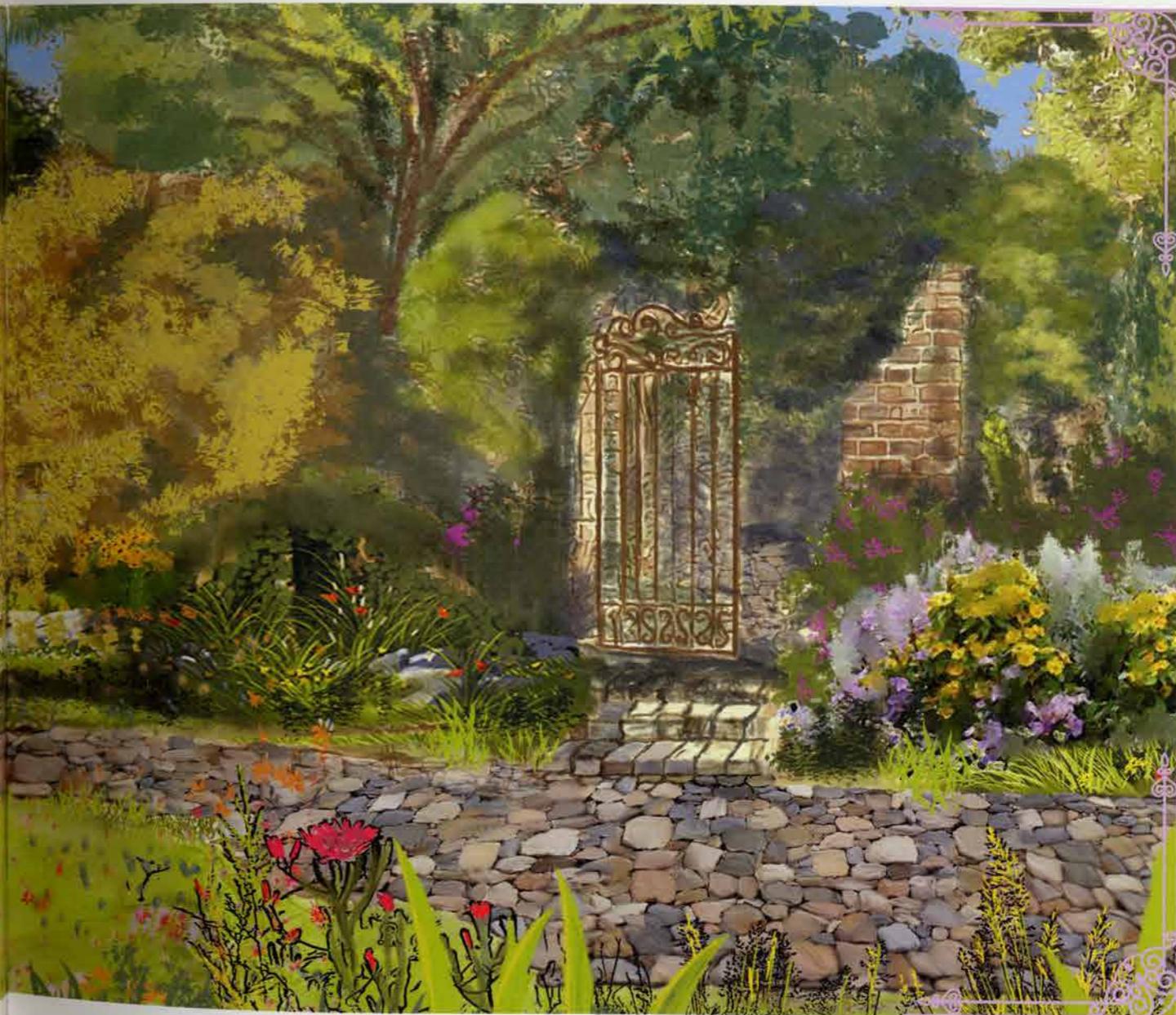
- Arxayın olun, şahım! Bu sirri ikimizdən başqa heç kim bilməyəcək.

Fətəli şah yenə tərəddüdlə soruşur :

- Bütün var-dövlətim, xəzinəm sənün üzünə açıq olduğu halda, daş-qaşlarını satmaq nəyinə lazımdır?

Ağabəyim ağa saha arzusunu bildirir :

- Şahım, siz sabahdan saray əhlinə elan edərsiniz ki, xəzinəni mənün üzümə açırınsız. Mən isə daş-qaşlarımı, cehizlərimi xərc-ləyib, əvəzində özüm üçün bir bağ salmaq arzusundayam. İstə-yirəm ki, bu bağda bütün çiçəklər, ağaclar mənün zövqümlə əkil-sin. Vətənimin – doğma Şuşamın gül-çiçəyi burada ətir saçsın.

Fətəli şah Ağabəyim ağanın bu arzusuna öz razılığını bildirir. Dünyanın hər yerindən, hətta Şuşadan da mahir bağbanlar sara-ya dəvət olunur. Ağabəyim ağa bağbanlara istəyini bildirir: “Elə bir bağ salacaqsınız ki, Qarabağda, Şuşada bitən hər bir gül, çiçək, ağac bu bağda bitsin”.

Bağbanlar işə başlayırlar. Qarabağdan torpaq, cürbəcür ağac-
lar, bitkilər gətirilir, möhtəşəm bir bağ salınır. Xan qızının arzusu
ilə bağın adını “Vətən Bağı” qoyurlar. Vaxt-vədə yetişir, Ağabəyim
ağa bağın seyrinə çıxır. Bağ sanki Qarabağın füsunkar təbiətinin
bir parçası idi. Hər yanda gül-çiçək göz oxşayır, quşlar cəh-cəh
vururdu. Lakin Ağabəyim ağa nə qədər axtarırsa, bağda sevim-
li xarıbülbül gülünü tapa bilmir. Nə qədər edirlərsə, xarıbülbül
“Vətən Bağı”nda bitmir ki, bitmir. Ürəyi Vətən həsrəti ilə döyünən
dərddli şairə nisgilini belə dilə gətirir:

“Vətən bağı” al-əlvandır,
Yox içində Xarıbülbül.
Nədən hər yerin əlvandır,
Köksün altı, sarı bülbül?!

Səhərin gülşən çağında,
Nə gəzirsən bağı, bülbül?!
Oxudun, ağlım apardın,
Oldun mənə yağı, bülbül!

Bülbül, sən nalə çəkərsən,
Göz yaşın gilə tökərsən,
On bir ay cəfa çəkərsən,
Bir ayı da zarı, bülbül!

Bülbül, geyibsən al yaşıl,
Qolların boynumdan aşır.
Ağlamaq mənə yaraşır,
Qoy ağlayım, barı, bülbül!

Ađlı, kamalı, xeyirxah əməlləri ilə hamının sevgisini qazanan Ağabəyim ağa ömrünü doğma Qarabağı, xarıbülbülünü görmədən qürbət eldə başa vurdu.

Xarıbülbül Vətən sevgisinin, Qarabağın, onun döyünən ürəyi olan Şuşanın rəmzinə çevrildi.

Vətən bağı al-əlvandır,
Ətrin gəlir, Xaribülbül!

XARIBÜLBÜL ƏTİRLİ QƏLƏBƏ

Yağı düşmən yenə gözünü Azərbaycanın barlı-bərəkətli torpaqlarına, onun ayrılmaz parçası olan Qarabağa dikmişdi. Qarabağın üzərini qara buludlar almışdı. Vaxtilə qədim Qarabağın qoynunda yer verdiyimiz azğın düşmən isə doymaq bilmir, daha çox torpaq ələ keçirmək istəyirdi. Kiçikdən-böyüyə hamı ana torpağın müdafiəsinə qalxmışdı. Ulu babalarının, əcdadlarının uyuduqları torpağın düşmən əlinə keçməsinə imkan verməyəcəkdilər.

Ancaq xain düşmən azğıncasına bu torpaqları ələ keçirdi. Minlərlə günahsız insan öldürüldü, işgəncələrə məruz qaldı, evlərindən qovuldu. Tarixə şahidlik etmiş abidələr, saraylar, məscidlər, məbədlər yandırıldı, yerlə-yeksan edildi.

Qarabağ 30 ilə yaxın əsarətdə qaldı, xarıbülbül isə viran olmuş torpaqlarda görünməz oldu. Axı bu torpaqda artıq onun ətrini duyan, başına sığal çəkən doğma əllər yox idi. Həmişə ətrafında dövrə vuran, səs-küyü dağlarda, qayalarda əks-səda verən uşaqların səsləri eşidilmir, nəfəsləri duyulmurdu.

Xeyli zaman idi ki, Qarabağ şikəstəsi, Bayatı-Şiraz sədaları bu torpaqlarda eşidilmirdi. Ancaq xarıbülbülün gözləri yolda idi:

Əslim Qarabağlıdır,
Sinəm çarpaz dağlıdır.
Nə gələn var, nə gedən,
Yoxsa yollar bağlıdır ?

Xarıbülbül bilirdi ki, bu torpağın əsl sahibləri bir gün mütləq qayıdacaq. Yenə də Qarabağ elləri gülüstana dönəcək, bülüllər xarıbülbülün başına dolanıb nəğmələr oxuyacaqlar.

Əsrlər boyu şahların, xanların, yadellilərin ağılı başından alan, arzularını ürəyində qoyan Qarabağ bu dəfə də tarixin sınağından alnıaçıq, üzüağ çıxdı.

İgid Azərbaycan oğulları Vətəni darda qoymadılar. Düşmənin başına od yağdırdılar. Ürəyi torpaq məhəbbətilə döyünən, vətənə sədaqətli ərənlərin hayqırtısı düşməyə bir dağ oldu. 44 gün qəsbkarlara aman vermədən, mətanətlə vuruşub, ana yurdun hər qarışını öz qanları ilə aldılar. Elin cəsur övladları sinələrini düşməngülləsinə sipər edib şəhid oldular. Qarabağı azad etdilər, xarıbülbülü əsarətdən qurtardılar.

Aslan ürəkli Azərbaycan igidləri 2020-ci il noyabrın 8-də üçrəngli Azərbaycan bayrağını Şuşa qalasına sancdılar. Uzun ayrılıqdan sonra vəfalı xarıbülbül başını qaldırdı, zəfər çiçəyinə dönüb qarış-qarış gəzərək qələbə xəbərini Qarabağdan bütün Azərbaycana, sonra da bütün dünyaya yaydı.

44 günlük müharibədə Azərbaycan oğullarının Vətən uğrunda mübarizəsi, qəhrəmanlığı, Vətən sevgisi əfsanəyə döndü, dillərdə dastan oldu.

Xarıbülbül Haqq-ədalət, Şəhidlərə ehtiram, Zəfər rəmzinə çevrildi!!!

İndi xarıbülbül yenə də əvvəllər olduğu kimi füsunkar Qarabağın çöllərini, düzlərini bəzəyir, səhərlər doğma insanların nəfəsilə oyanıb Cıdır düzündən vüqarla boylanır. Əfsanəvi xarıbülbül arxayındır ki, onun harayına yetən cəsur xalqı, torpağının hər qarışı, hər daşı uğrunda canını fəda edən, Xarıbülbülünü əyilməyə qoymayan qəhrəman övladları var!

Deyirlər bülbülə çəmən yaxşıdır,
İnsançün laləzar Vətən yaxşıdır.
Şair, sorma Vətən nədən yaxşıdır,
Adı gələcək könlüm dastana döndü!

XARİBÜLBÜL MAHNISI

Moderato

Və-tən ba - ğı al - əl - van - dır, yox üs - tün - də
xa - rı bül - bül. Ö - mür sür - mə -
-li döv - ran - dır, Sə - sin gəl - sin ba - rı, bül - bül.

Ö - mür sür - mə - li döv - ran - dır,
Sə - sin gəl - sin ba - rı, bül - bül ba - rı, bül - bül
Fine *Da Capo al Fine*
ba - rı, bül - bül.

XARİBÜLBÜL MAHNISI

Mündəricat

XARIBÜLBÜL ƏFSANƏLƏRİ.....	3
GÜL VƏ BÜLBÜL.....	11
VƏTƏN BAĞI.....	22
XARIBÜLBÜL ƏTİRLİ QƏLƏBƏ.....	35
XARIBÜLBÜL MAHNISI.....	44

"EVEREST" Nəşriyyat Evi

Tel.: +994 55 989 9009

info@everest.az | www.everest.az

"EVEREST" Nəşriyyat Evi bu kitabın

Azərbaycan Respublikasının ərazisində yayımına cavabdehlik daşıyır.

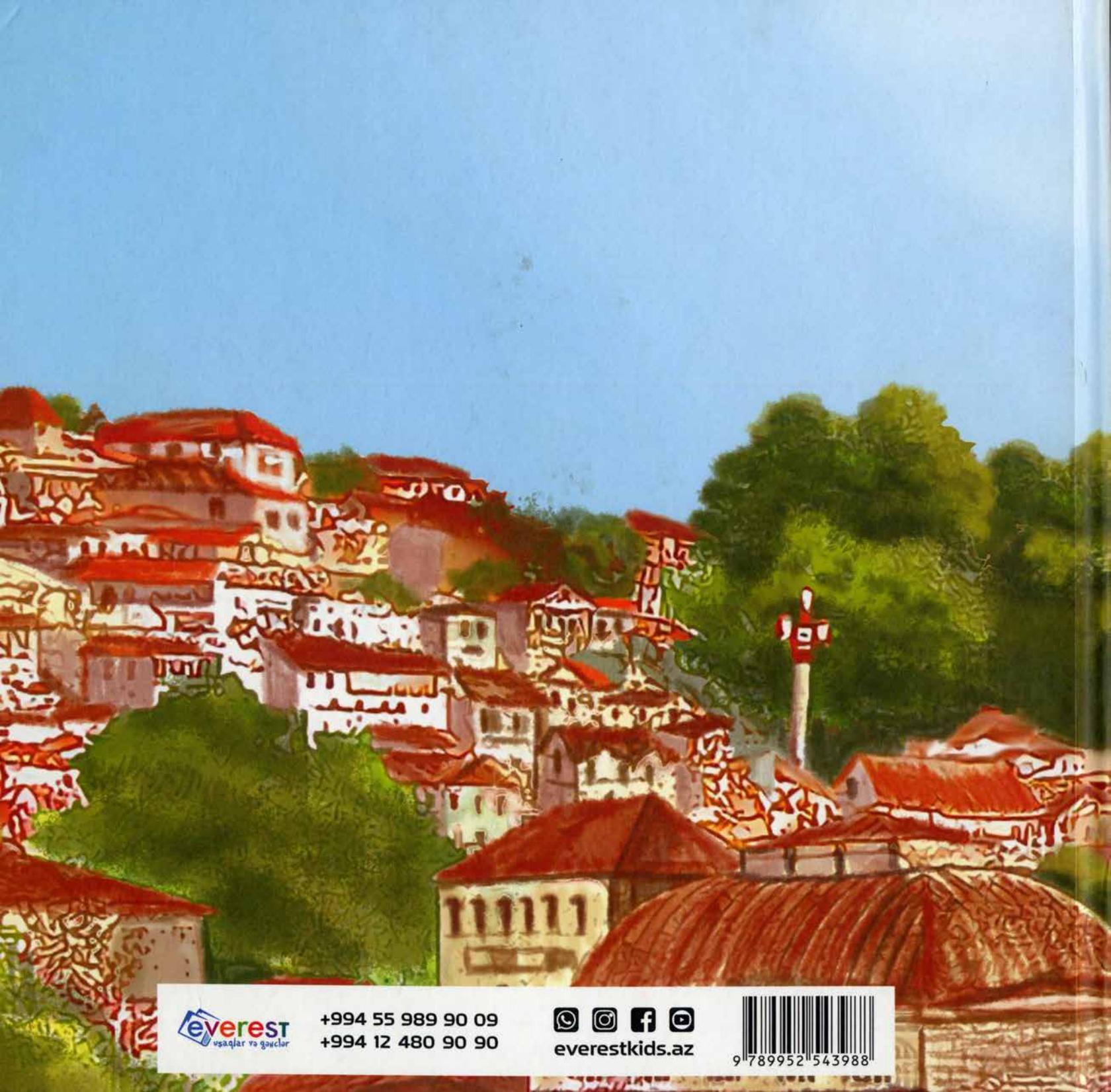
Bütün hüquqlar Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında qorunur.

Kitabın çap olunması, surətinin çıxarılması və holoqramsız satışı qadağandır.

121700

00000000274336

+994 55 989 90 09
+994 12 480 90 90

everestkids.az

9 789952 543988